

Визначення шляхів підвищення конкурентоспроможності вітчизняних підприємств є актуальною потребою сучасності. Проблема ускладнюється тим, що підприємства опинились у колі питань, які потрібно вирішувати одночасно. Головне питання – підвищення конкурентоспроможності, а це тягне за собою низку інших потреб: оцінка можливостей та шляхів інтеграції у європейську економіку, пошук джерел рішення внутрішніх проблем ринку, оцінка масштабів та пошук інструментів реорганізації, зміна підходів до менеджменту та ін., тобто, зміна курсу на інноваційний розвиток. Для більшості вітчизняних підприємств прийняття інноваційного шляху розвитку та вирішення всіх проблем, що з цим пов'язані, можливо тільки за допомогою інвестування, створення інвестиційної привабливості. Це потребує додаткових досліджень, аналізу та визначення системи заходів щодо реалізації.

Список літератури

1. Позняк С. В. Інновації як фактор підвищення конкурентоспроможності підприємств. *Ефективна економіка*. 2015. № 10. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=4614>.
2. Чобіток В. І. Концепція управління економічною стійкістю підприємств. *Економіка та управління підприємствами машинобудівної галузі: проблеми теорії та практики*. 2014, № 5 (29). С. 58 – 65.
3. Chobitok V., Chumak L., Demianenko T., Us Y. Forming Performance Assessment System of Risk Management in Railway Transport Companies // *International Journal of Engineering & Technology*, 7 (4.3) (2018) 404 – 408. DOI: <https://doi.org/10.14419/ijet.v7i4.3.19843>.
4. Чумак Л. Ф., Гаркавая Л. В. Основні аспекти управління конкурентоспроможністю підприємства. *Бізнес Інформ*. 2013. № 1. С. 212 – 215.

УДК 658.114.5

Шматько Н. М.

к. е. н., доцент, доцент кафедри менеджменту
інноваційного підприємництва та
міжнародних економічних відносин,
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»

МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІДТРИМКИ ОРГАНІЗАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОЇ СТІЙКОСТІ ОБ'ЄДНАННЯ ПРОМИСЛОВИХ ПІДПРИЄМСТВ

В останні роки на ринку виявилася значна кількість об'єднань промислових підприємств або корпоративних підприємств холдингового типу, значні масштаби діяльності яких забезпечують їм успіх у конкурентній боротьбі та можливість адаптуватися до негативних впливів з боку зовнішнього оточення. Свою ефективність в ринковій економіці довели також й структури кластерного та мережного типу, для яких стійкість ринкових позицій забезпечується за рахунок взаємного доповнення учасників таких структур навіть за умови відсутності безпосередніх організаційно-комунікаційних зв'язків. Для таких структур умовою забезпечення стійкості та ефективності господарювання виступає наявність певних правил ведення узгодженої діяльності та правил спільної реалізації окремих функцій управлінського циклу.

Доведення цього твердження вимагає поєднання результатів досліджень в різних економічних сферах. Більшість досліджень організаційної стійкості орієнтовані на рівні окремого підприємства, а не їх об'єднання. Більше того, в переважній більшості дослідники орієнтуються на фінансово-економічній складовій стійкості, а не на визначенні взаємозв'язку між структурою підприємства та його стійкістю. У цьому випадку справедливо відзначити дослідження К. Хаусмана [2] у сфері стійкості архітектури підприємства, де автор намагався знайти узгодження з концепціями стійкості та

архітектури. Проте це дослідження пов'язане лише з сферою інформаційних технологій, а отже необхідним є його розширення саме на виробничу діяльність промислових підприємств. Ще одне видатне дослідження було проведено С. Кортманом [4], який вивчив взаємозв'язок між організаційною структурою та швидкістю адаптації параметрів діяльності підприємства на зміну умов господарювання. З одного боку цей автор довів необхідність розглядати стратегію підприємства як «набір адаптаційних практик, які можуть пояснити стійку конкурентну перевагу» [4, с. 149]. З іншого його розробки мають розширюватися в напрямку врахування складних відносини координації об'єднань або мереж підприємств.

Відповідно виникає проблема розробки методичного забезпечення підтримки структурної, комунікаційної, конструкційної та організаційної стійкості об'єднання промислових підприємств. На думку автора основу такого забезпечення має становити вироблення правил взаємодії підприємств одне з одним, з оточенням та внутрішніх правил взаємодії стратегічних бізнес-одиниць.

В основу формування такого методичного забезпечення пропонується покласти так звану методологію DEMO (методологія проектування та інжинірингу для організацій). Основи даної методології закладені в роботі Дж. Діетц [1], в якій описується онтологія підприємства та наводяться приклади її використання. Орієнтація на зазначений підхід дозволяє представити крупне підприємство або об'єднання підприємств як сукупність зацікавлених сторін, взаємодія яких базується на комунікаційних та продуктових актах. Відповідно з дослідженнями Дж. Діетц [1, с. 145] будь-яка економічна система може бути представлений як мережа відповідальності та взаємодії. Отже, формування такої мережі пропонуємо покласти в основу досягнення організаційно-комунікаційної стійкості об'єднання підприємств. З точки зору формування даної мережі доречним постає використання концепції «Enterprise Engineering» Т. Янсена, який визначив інжиніринг через «відображення найважливіших угод і дій, які складають модель співпраці суб'єктів» [3].

Отже, основу методичного забезпечення організаційно-комунікаційної стійкості має становити розробка онтологічної моделі підприємства, навколо якої будуть вибудовуватися правила взаємодії зацікавлених в діяльності даного підприємства сторін. Саме на основі такої онтології створюватимуться правила функціонування об'єднання підприємств та визначатимуться ролі кожного окремого учасника такого об'єднання. Необхідність такого підходу ґрунтується на обмеженості раціональності та опортуністичної поведінки існуючих серед учасників великих підприємств і промислових систем. Велике підприємство або об'єднання будь-якого типу може втратити відповідний рівень структурної стійкості через недостатню координацію. Це твердження є вірним через можливість учасників об'єднання підприємств встановити цілі, відмінні від консолідованого бачення. Саме розробка онтології підприємства та визначення правил бізнес-комунікації дозволить розробити так звану функціональну модель життєвого циклу об'єднання підприємств. В рамках такої моделі для кожної стадії життєвого циклу створюється перелік стандартизованих актів (практик) діяльності. Структурна стійкість забезпечуватиметься за рахунок оптимізації параметрів використання таких практик та чіткої ідентифікації виконавців таких практик в межах об'єднання підприємств або кластерного утворення.

Список літератури

1. Dietz J. Enterprise Ontology. Theory and Methodology. The Netherlands: Springer, 2006. 240 p.
2. Hausman K. Sustainable Enterprise Architecture. New York: CRC Press, 2011. 291 p.
3. Janssen T. Enterprise Engineering. Sustained Improvement of Organizations. The Netherlands: Springer, 2016. 148 p.
4. Kortmann S. The Relationship between Organizational Structure and Organizational Ambidexterity. A Comparison between Manufacturing and Service Firm. Germany: Springer Gabler, 2012. 183 p.